

UPUTE ZA IZRADU ISHODA UČENJA NA RAZINI STUDIJSKOG PROGRAMA

1. Ishodi učenja na razini studijskog programa trebali bi:

- učiniti jasnijima kompetencije koje se stječu završetkom određenog programa poslodavcu i samom studentu/doktorandu,
- biti poveznica sa ishodima učenja na razini kolegija,
- biti predmetom redovitog unutarnjeg vrednovanja putem anketa,
- predstavljati podlogu za osiguravanje kvalitete i pouzdanost stjecanja kvalifikacije,
- predstavljati podlogu za vrednovanje neformalnog i informalnog učenja.

2. Preporučeni broj ishoda učenja na razini studijskog programa je 15 do 20 ishoda.

3. Prilikom izrade potrebno je imati na umu sve kolegije pojedinog studijskog programa odnosno sve sadržaje putem kojih studenti ostvaruju ECTS bodove (dakle i praktičke oblike nastave ako postoje), jer ishodi učenja na razini pojedinog kolegija moraju se moći kasnije povezati sa barem dva do četiri ishoda učenja na razini studijskog programa.

Izrada ishoda učenja na razini kolegija slijedi nakon usvajanja ishoda studijskih programa.

4. Ishodi učenja trebaju biti u skladu sa opisnicama ishoda učenja iz Dodatka A Zakona o HKO-u.

4.1. Temeljem navedenog Zakona, ishodi učenja trebaju odgovarati:

- razini studijskog programa,
- zahtjevima za nastavak obrazovanja,
- zahtjevima tržišta rada.

4.2. Za studijske programe na našem Fakultetu relevantne su razine 6, 7 ili 8., ovisno je li riječ o stručnom ili sveučilišnom odnosno preddiplomskom, diplomskom, integriranom ili poslijediplomskom studijskom programu.

Razine HKO-a:

Razina 6.st – preddiplomski stručni studij

Razina 6.sv – preddiplomski sveučilišni studij

Razina 7.1. st – specijalistički diplomski stručni studij

Razina 7.1.sv – sveučilišni diplomski ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Razina 7.2. – poslijediplomski specijalistički studij

Razina 8.2. – poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studij

4.3. Ishodi učenja određene razine (npr. razine 7.) podrazumijevaju i u sebi uključuju ishode učenja niže razine (npr. razine 6 i niže) koje nije potrebno posebno zapisivati. *Primjer:* „student će moći ~~definirati~~ i usporediti“ jer glagol „usporediti“ podrazumijeva da student može definirati.

4.4. Za **jedan ishod učenja** treba koristiti **jedan glagol**. Iznimno, može biti uključeno više glagola, kad se namjerno želi naglasiti složenost ishoda učenja.

Precizni glagoli: analizirati, opisati, definirati, napraviti, usporediti, razlikovati, argumentirati.

Neprecizni glagoli: znati, razumjeti, cijeniti, zapamtiti, upoznati, naučiti, osvijestiti.

4.5. Opisnice ishoda učenja iz Dodatka A Zakona o HKO-u nalaze se na kraju ovih uputa.

5. Ishodi učenja bi trebali odgovarati Bloomovoj taksonomiji.

Prema Bloomovoj taksonomiji rezultati poučavanja kategorizirani su u tri povezana područja:

(1) **kognitivno područje** znanja i razumijevanja

(2) afektivno područje stavova

(3) psihomotoričko područje vještina*.

Bloomova taksonomija *predlaže* određene *aktivne* glagole važne za pisanje ishoda učenja, a koji karakteriziraju sposobnost demonstracije postignuća studenata. **Također pomaže u definiranju ishoda učenja temeljem opisnica razina iz Dodatka A Zakona o HKO.**

U okviru kognitivnog područja razlikuje šest uzastopnih hijerarhijskih razina učenja (razina učenja=obrazovni rezultat).

Najniže razine su za studente najmanje zahtjevne i pretpostavljaju jednostavnije pristupe učenju. Više razine su zahtjevnije za studente i pretpostavljaju korištenje složenijih pristupa učenju.

Od najniže prema najsloženijim, riječ je o sljedećim razinama znanja i odgovarajućim glagolima za opisivanje pojedine razine:

I. **Pamćenje** (sposobnost poznavanja činjenica, klasifikacija, definicija, teorija)

Glagoli: citirati, definirati, grupirati, identificirati, imenovati, navesti, numerirati, prikupiti, zabilježiti, ponoviti, opisati, izvijestiti

* O afektivnom i psihomotoričkom području te odgovarajućim vještinama bit će više riječi kod izrade ishoda učenja na razini kolegija.

Primjer: Grupirati temeljne institute postupnog prava.

II. **Razumijevanje** (sposobnost transfera podataka iz jednog oblika u drugi, interpretacija podataka)

Glagoli: diskutirati, generalizirati, identificirati, interpretirati, izgraditi, izraziti, klasificirati, objasniti, obraniti, opisati, predvidjeti, prepoznati, pridružiti, proširiti, razjasniti, razlikovati, riješiti, selektirati, usporediti, zaključiti

Primjer: Usporediti pozitivnopravnu regulativu državne uprave u RH i EU

III. **Primjena** (sposobnost primjene znanja, iskustva i vještina u novoj situaciji)

Glagoli: demonstrirati, interpretirati, odabrati, otkriti, prikazati, primijeniti, pripremiti, promijeniti, pronaći, razviti, riješiti, skicirati, upotrijebiti, završiti

Primjer: Primijeniti mjerodavna pravila zaštite intelektualnog vlasništva.

IV. **Analiza** (sposobnost razdvajanja informacija na različite dijelove)

Glagoli: analizirati, debatirati, identificirati, kategorizirati, klasificirati, kritizirati, odrediti, podijeliti, povezati, testirati, usporediti.

Primjer: Analizirati pravno uređenje trgovačkih društava.

V. **Vrednovanje** (sposobnost davanja procjene, argumenata, kritika)

Glagoli: argumentirati, izabrati, izmjeriti, prosuditi, procijeniti, odrediti, izmjeriti, vrednovati, predvidjeti, usporediti.

Primjer: Argumentirati moralnu i pravnu odgovornost s obzirom na konkretnu činjeničnu situaciju.

VI. **Stvaranje / sinteza** (sposobnost stvaranja novih informacija ili djela na osnovi prikupljenih podataka)

Glagoli: poopćiti, kreirati, generirati, integrirati, izmisliti, kategorizirati, kombinirati, modificirati, napraviti, objasniti, organizirati, planirati, predložiti, pripremiti, projektirati, razviti, reorganizirati.

Primjer: Riješiti praktični problem i argumentirano utemeljiti pravno mišljenje o određenim materijalnim i postupovnim pravilima.

DODATAK A

Opisnice razina ishoda učenja

Razina	Opisnice razina ishoda učenja
1	Znanja: razumijevanje osnovnih općih činjenica i pojmova u jednostavnim i poznatim svakidašnjim situacijama. Spoznajne vještine: provedba jednostavnih, konkretnih, logičkih misaonih procesa potrebnih za rješavanje jednostavnih i jasno definiranih zadataka u poznatim uvjetima. Psihomotoričke vještine: izvođenje jednostavnih radnji u poznatim uvjetima. Socijalne vještine: primjena općih pravila ponašanja u poznatim socijalnim situacijama. Samostalnost: izvršenje jednostavnih zadataka uz neposredno stručno i stalno vodstvo u poznatim uvjetima. Odgovornost: preuzimanje odgovornosti za izvršavanje jednostavnih zadaća u poznatim uvjetima.
2	Znanja: razumijevanje osnovnih činjenica i pojmova u jednostavnim i poznatim situacijama specifičnima za područje rada i/ili učenja. Spoznajne vještine: provedba konkretnih, logičkih, misaonih procesa korištenja poznatih činjenica i postupaka potrebnih za izvršavanje skupa povezanih, jednostavnih zadataka u poznatim uvjetima. Psihomotoričke vještine: izvođenje radnji te primjena jednostavnih metoda, instrumenata, alata i materijala u poznatim uvjetima. Socijalne vještine: primjena jednostavne komunikacije i suradnje u interakciji s pojedincima u poznatim socijalnim situacijama. Samostalnost: izvršenje skupa jednostavnih zadataka uz neposredno stručno i povremeno vodstvo u poznatim uvjetima.

	Odgovornost: preuzimanje odgovornosti za izvršavanje jednostavnih zadataka i odnosa s drugima u poznatim uvjetima.
3	Znanja: razumijevanje činjenica, pojmova, postupaka i načela važnih za područje rada i/ili učenja u djelomično poznatim uvjetima. Spoznajne vještine: tumačenje, procjenjivanje, odabiranje i korištenje važnih činjenica, pojmova i postupaka u rješavanju složenijih, definiranih zadataka ili problema unutar specifičnog područja rada i/ili učenja u poznatim uvjetima. Psihomotoričke vještine: izvođenje složenih radnji primjenom različitih jednostavnih metoda, instrumenata, alata i materijala u djelomično poznatim uvjetima. Socijalne vještine: primjena složene komunikacije u interakciji s pojedincima i mogućnost suradnje u skupini u poznatim socijalnim situacijama. Samostalnost: izvršenje složenih zadataka i prilagođavanje vlastitog ponašanja unutar zadanih smjernica u poznatim uvjetima. Odgovornost: preuzimanje odgovornosti za izvršenje složenih zadataka u poznatim uvjetima.
4	Znanja: analiziranje širokog spektra činjenica, pojmova, postupaka, načela i teorija, vrednovanje unutar područja rada i/ili učenja. Spoznajne vještine: jednostavni apstraktni misaoni procesi analize dostupnih činjenica, pojmova i postupaka za izradu rješenja složenih zadataka unutar područja rada i/ili učenja u promjenjivim uvjetima. Psihomotoričke vještine: izvođenje složenih radnji te primjena složenih metoda, instrumenata, alata i materijala (u izvršenju skupa specifičnih zadataka) u promjenjivim uvjetima. Socijalne vještine: primjena složene komunikacije u interakciji s pojedincima i mogućnost suradnje u skupini u promjenjivim socijalnim situacijama. Samostalnost:

	izvršenje složenih zadataka i prilagođavanje vlastitog ponašanja unutar zadanih smjernica u promjenjivim uvjetima. Odgovornost: preuzimanje odgovornosti za vrednovanje i unapređenje aktivnosti u promjenjivim uvjetima.
5	Znanja: Analiziranje, sintetiziranje i vrednovanje specijaliziranih činjenica, pojmova, postupaka, principa i teorija u području rada i/ili učenja, vrednovanje, kojima se stvara svijest o granicama poznatog. Spoznajne vještine: interpretiranje, procjenjivanje, odabiranje i kreativno korištenje različitih relevantnih činjenica, pojmova i postupaka u osmišljavanju rješenja i rješavanju složenih zadataka ili problema unutar određenog područja rada i/ili učenja u djelomično nepredvidivim uvjetima, te mogućnost prijenosa znanja na druga područja i probleme. Psihomotoričke vještine: izvođenje složenih radnji te primjena složenih metoda, instrumenata, alata i materijala u djelomično nepredvidivim uvjetima te izrada instrumenata, alata i materijala i prilagodba jednostavnih metoda. Socijalne vještine: djelomično upravljanje složenom komunikacijom u interakcijama s drugima te pokretanje procesa suradnje u skupini u djelomično nepredvidivim socijalnim situacijama. Samostalnost: sudjelovanje u upravljanju aktivnostima u djelomično nepredvidivim uvjetima. Odgovornost: preuzimanje odgovornosti za upravljanje vrednovanjem te unapređenjem aktivnosti u djelomično nepredvidivim uvjetima.
6	Znanja: vrednovanje specijaliziranih činjenica, pojmova, postupaka, principa i teorija unutar područja rada i/ili učenja, uključujući njihovo kritičko razumijevanje. Spoznajne vještine: prikupljanje, interpretiranje, procjenjivanje, odabiranje i kreativno korištenje različitih relevantnih činjenica, pojmova i postupaka u osmišljavanju rješenja i rješavanju složenih zadataka ili problema unutar specijaliziranog područja rada u nepredvidivim uvjetima, te prijenos znanja na druga područja i probleme. Psihomotoričke vještine: izvođenje složenih radnji te primjena složenih metoda, instrumenata, alata i materijala u nepredvidivim uvjetima te izrada instrumenata, alata i materijala te prilagodba složenih metoda. Socijalne vještine:

	upravljanje složenom komunikacijom, interakcijama s drugima i procesom suradnje u različitim društvenim skupinama u nepredvidivim socijalnim situacijama. Samostalnost: upravljanje stručnim projektima u nepredvidivim uvjetima. Odgovornost: preuzimanje etičke i društvene odgovornosti za upravljanje i vrednovanje profesionalnog razvoja pojedinaca i skupina u nepredvidivim uvjetima.
7	Znanja: vrednovanje visokospecijaliziranih znanja u području rada i/ili učenja od kojih su neka na granicama poznatog, a koja mogu biti temelj za originalno razmišljanje i znanstveno istraživanje te povezivanje znanja među različitim područjima. Spoznajne vještine: kritičko vrednovanje i kreativno mišljenje u rješavanju novih i složenih problema, potrebno kao osnova za razvoj novog znanja i povezivanje znanja u pojedinim područjima u nepredvidivim uvjetima. Psihomotoričke vještine: izvođenje složenih radnji te primjena složenih metoda, instrumenata, alata i materijala te izrada instrumenata, alata i materijala u istraživanjima i inovativnom procesu i prilagodba složenih metoda. Socijalne vještine: upravljanje i vođenje složenom komunikacijom, interakcijama s drugima te procesom suradnje u različitim društvenim skupinama u nepredvidivim socijalnim situacijama. Samostalnost: upravljanje i vođenje razvojnih aktivnosti u nepredvidivim uvjetima okruženja i donošenje odluka u uvjetima nesigurnosti. Odgovornost: preuzimanje osobne i timske odgovornosti za strateško odlučivanje i uspješno provođenje i izvršenje zadataka u nepredvidivim uvjetima te društvene i etičke odgovornosti tijekom izvršenja zadataka i posljedica rezultata tih zadataka.
8	Znanja: kreiranje i vrednovanje novih činjenica, pojmova, postupaka, principa i teorija u području znanstvenih istraživanja što dovodi do pomicanja granica poznatoga. Spoznajne vještine: korištenje naprednih, složenih, originalnih, visokospecijaliziranih znanja, vještina, aktivnosti i postupaka potrebnih za razvijanje novih znanja i novih metoda te za integriranje različitih područja.

	Psihomotoričke vještine: stvaranje, vrednovanje i izvođenje novih predloženih specijaliziranih radnji i novih metoda, instrumenata, alata i materijala. Socijalne vještine: stvaranje i provedba novih društvenih i civilizacijski prihvatljivih oblika komunikacije i procesa suradnje u interakciji s pojedincima i skupinama različitih opredjeljenja i različitog kulturnog i etničkog podrijetla. Samostalnost: izražavanje osobnog profesionalnog i etičkog autoriteta, upravljanje znanstveno-istraživačkim aktivnostima te predanost razvoju novih ideja i/ili procesa. Odgovornost: preuzimanje etičke i društvene odgovornosti za uspješnost provođenja istraživanja, za društvenu korisnost rezultata istraživanja te za moguće društvene posljedice.

TABLICA ZA POPUNJAVANJE ISHODA UČENJA

STUDIJSKI PROGRAM	
Razina (6.st, 6.sv, 7.1.st, 7.1.sv, 8.2.)	
Obujam (ECTS bodovi)	
Profil (akademski ili stručni)	
Vrsta (cjelovita ili djelomična kvalifikacija)	
	ISHODI UČENJA
1.	
2.	

3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	

18.	
19.	
20.	

Izvori:

Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, NN br.22/13, 41/16, 64/18, 47/20, 20/21.

Metodologija za izradu standarda zanimanja, MRMS, 2019.

<http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2019-06/Methodologija%20za%20izradu%20standarda%20zanimanja.pdf>

Smjernice za razvoj standarda kvalifikacija, MZO, 2019.

<http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2019-08/Smjernice%20za%20razvoj%20standarda%20kvalifikacija.pdf>

Smjernice za usklađivanje studijskih programa sa standardima kvalifikacija i izradu novih studijskih programa usklađenih s Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom, MZO, 2019.

<http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2019-08/Smjernice%20za%20uskla%C4%91ivanje%20studijskih%20programa%20sa%20standardima%20kvalifikacija%20i%20izradu%20novih%20studijskih%20programa%20uskla%C4%91enih%20s%20hrvatskim%20kvalifikacijskim%20okvirom.pdf>

Primjena ishoda učenja - četvrta publikacija iz serije o Europskom kvalifikacijskom okviru (EQF)

<http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2017-08/Primjena%20ishoda%20u%C4%8Denja%20-%20%C4%8Detvrta%20publikacija%20iz%20serije%20o%20Europskom%20kvalifikacijskom%20okviru%20%28EQF%29.pdf>

Preporučeni glagoli pri oblikovanju ishoda učenja

<http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2017-08/Preporu%C4%8Deni%20glagoli%20pri%20oblikovanju%20ishoda%20u%C4%8Denja.pdf>